

เศรษฐกิจผู้สูงอายุ

๑. สาระสำคัญ

โดยเหตุที่ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงวัย (Ageing Society) นับแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นต้นมา โดย ๑ ใน ๑๐ ของประชากรไทยเป็นประชากรที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป และคาดว่าประเทศไทยจะเป็นสังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ (Complete Aged Society) ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ คือประชากรสูงอายุจะมีถึง ๑ ใน ๕ และเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Super Aged Society) ในอีก ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๗๘) โดยประมาณการว่าจะมีประชากรสูงอายุเพิ่มเป็นร้อยละ ๓๐ ของจำนวนประชากรทั้งหมด ซึ่งหน่วยงานด้านการวิเคราะห์เศรษฐกิจของประเทศไทยเห็นว่า ควรใช้โอกาสที่สังคมเปลี่ยนแปลงนี้ผลักดันความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศกับการเป็นสังคมสูงวัย

เศรษฐกิจผู้สูงอายุ หมายถึง การสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับประเทศไทยจากการที่ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงวัย มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ซึ่งทำให้ประเทศเผชิญปัญหาการขาดคนวัยแรงงาน การจัดสวัสดิการให้ผู้สูงอายุจำนวนมาก การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ การขาดสินค้าอุปโภค บริโภค และการบริการสำหรับผู้สูงอายุ รัฐจึงจำเป็นต้องปฏิรูปเศรษฐกิจและสังคม โดยสนับสนุนนโยบายการเพิ่มกำลังแรงงานผู้สูงอายุ ส่งเสริมการออมของประชากร เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิตบั้นปลาย ส่งเสริมให้ประชากรที่เข้าสู่วัยสูงอายุมีสุขภาพที่ดีทั้งกายและใจ รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์นวัตกรรมใหม่ที่รองรับกับความต้องการและตอบสนองกับการใช้งานของผู้สูงอายุ เพื่อป้อนเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมภาคการผลิตและการบริการ ทั้งนี้ เพื่อสร้างตลาดใหม่ที่เน้นผู้บริโภคเป็นผู้สูงอายุ ทั้งในประเทศประชาคมอาเซียน และประชาคมโลก

จากการสำรวจสุขภาพผู้สูงอายุไทย ปี ๒๕๕๖ พบว่าผู้สูงอายุส่วนมาก (ร้อยละ ๗๙.๕) เป็นผู้สูงอายุที่อยู่ในสถานะ “ติดสังคม” ร้อยละ ๑๙ อยู่ในสถานะ “ติดบ้าน” และร้อยละ ๑.๕ อยู่ในสถานะ “ติดเตียง” การที่สังคมไทยมีจำนวนผู้สูงอายุที่อยู่ในสถานะ “ติดสังคม” หรืออาจเรียกว่า มีสุขภาพที่ดีจำนวนมากนับเป็นต้นทุนที่ดี และสมควรส่งเสริมสนับสนุนให้สามารถกลายเป็นศักยภาพและโอกาสทางธุรกิจสร้างผลผลิตทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ และดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้อย่างดีให้นานที่สุด รวมทั้งเกิดมีความต้องการผลิตภัณฑ์และบริการที่ตอบสนองการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างอิสระ สามารถเลือกตัดสินใจและประกอบกิจวัตรโดยพึ่งพาตนเองได้

กลุ่มผู้สูงอายุ “ติดบ้าน” และ “ติดเตียง” สามารถสร้างผลผลิตทางเศรษฐกิจทางตรงและทางอ้อมได้ตามศักยภาพที่มี และขณะเดียวกันเป็นผู้บริโภคกลุ่มที่ต้องการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการจากเทคโนโลยี นวัตกรรมเพื่อการดูแลสุขภาพ การจัดปรับสภาพแวดล้อมเพื่อให้ดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ประเทศไทยสามารถพัฒนาภาคอุตสาหกรรมขึ้นมาเพื่อรองรับความต้องการทั้งด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและด้านการเสริมสร้างเศรษฐกิจเพื่อตอบสนองทั้งความต้องการภายในประเทศและต่างประเทศ เนื่องจากสังคมโลกในภาพรวมกำลังเข้าสู่ภาวะสูงวัยเช่นเดียวกัน

การยกระดับเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาเป็นตัวขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจมีศักยภาพในการเพิ่มผลิตภาพและช่วยในการปรับโครงสร้างสังคมในการรองรับสังคมผู้สูงอายุในระยะยาวได้ ในการนี้ อุตสาหกรรมการผลิตและบริการที่รองรับสังคมสูงวัยของประเทศไทยให้คำนึงถึงความเป็นเลิศของประเทศ โดยประยุกต์ใช้ศักยภาพเทคโนโลยีสมัยใหม่ การสร้างนวัตกรรม เศรษฐกิจดิจิทัล เพื่อเสริมเข้ากับ

วิถีมุมปัญญาไทย รวมทั้งการลงทุนในการวิจัยพัฒนาเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสมัยใหม่ และสร้างความรู้ระยะยาวไว้เป็นทุนสำหรับการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนต่อไป

๒. วิธีการปฏิรูปและข้อเสนอแนะ

การปฏิรูปเศรษฐกิจผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ๔ วาระหลัก ได้แก่

๒.๑ ปฏิรูปการสร้างงานของผู้สูงอายุ ให้รัฐจัดทำนโยบายส่งเสริมกลุ่มผู้สูงอายุที่มีศักยภาพในการทำงาน ให้สามารถเป็นผู้สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งรัฐควรสร้างปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการจ้างงานผู้สูงอายุ

๒.๒ ประกาศสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุให้รัฐมุ่งเน้นการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ตอบสนองความต้องการของสังคมสูงวัยเพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจใหม่ โดยการสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้าสู่อุตสาหกรรมการผลิตและบริการทั้งภายในประเทศ การส่งออกในภูมิภาคและประชาคมโลก

๒.๓ ปฏิรูปนโยบายรายได้ผู้สูงอายุ ให้รัฐปฏิรูปนโยบายด้านรายได้ผู้สูงอายุ เพื่อทบทวนและจัดสรรการกระจายทรัพยากร ในการจัดระบบสวัสดิการให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้มีความต้องการ

๒.๔ ยกย่องสถาบันเทคโนโลยีเพื่อคนพิการและผู้สูงอายุให้เป็นองค์กรมหาชน (โดยการตราพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีเพื่อคนพิการและผู้สูงอายุ (องค์การมหาชน)) เพื่อทำหน้าที่เชื่อมโยงให้ประเทศสามารถช่วยเหลือคนพิการและผู้สูงอายุให้สามารถพึ่งตนเองได้

๓. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๓.๑ ประเทศไทยจะมีระบบเศรษฐกิจรองรับสังคมสูงวัย ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาวะ และอุตสาหกรรมด้วยการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมใหม่เพื่อช่วยแก้ปัญหาสังคมในอนาคต

๓.๒ เกิดการกระตุ้นการพัฒนาเศรษฐกิจขนาดใหญ่จากผู้บริโภคที่เป็นผู้สูงอายุทั้งในประเทศและทั่วโลกมีจำนวนมาก และสามารถเป็นพลังการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมได้

๓.๓ การส่งเสริมการใช้นวัตกรรมในการดูแลผู้สูงอายุในด้านสุขภาพและสังคม จะช่วยลดค่าใช้จ่ายสวัสดิการได้เป็นอย่างมาก

๓.๔ เกิดความร่วมมือทุกภาคส่วนทำให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

๔. ผลความคืบหน้า

๔.๑ วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๙ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ครั้งที่ ๓๘/๒๕๕๙ มีมติเห็นชอบและให้คณะกรรมการพิจารณารายงานไปปรับปรุงก่อนเสนอรายงานพร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะของสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป

๔.๒ วันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๙ ประธานสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศนำส่งรายงานต่อคณะรัฐมนตรี

๔.๓ วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ที่ประชุมคณะกรรมการประสานงาน รวม ๓ ฝ่าย มีมติเห็นชอบรายงานโดยให้นำข้อสังเกต ข้อเสนอแนะกราบเรียนนายกรัฐมนตรีและส่งเรื่องให้กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ไปบูรณาการดำเนินงานร่วมกัน

๔.๔ วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๐ ประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ ๖๓๙) พ.ศ.๒๕๖๐ ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่บริษัทหรือ ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่จ้างผู้สูงอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไปเข้าทำงาน โดยค่าจ้างที่จ่ายให้แก่ผู้สูงอายุดังกล่าว ไม่ต้องเสียภาษี เพื่อส่งเสริมให้มีการจ้างแรงงานผู้สูงอายุตามนโยบายของรัฐบาล โดยพระราชกฤษฎีกา ฉบับนี้ จะมีผลใช้บังคับนับตั้งแต่วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๐ เป็นต้นไป

๔.๕ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๐ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) มีหนังสือ เรื่อง การขอจัดตั้งองค์การมหาชนในกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยแจ้งให้ทราบว่า คณะกรรมการพัฒนาและส่งเสริมองค์การมหาชน มีมติเห็นชอบให้ทบทุนภารกิจและการจัดโครงสร้างใน ภาพรวมของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมอบหมายให้ สำนักงาน ก.พ.ร. ศึกษาทิศทาง โครงสร้าง และบทบาทภารกิจของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และให้นำเสนอ การจัดตั้งองค์การมหาชนเพื่อพิจารณาอีกครั้ง หลังจากการศึกษาโครงสร้างในภาพรวมของ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแล้วเสร็จ จึงเป็นผลให้ร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยี เพื่อคนพิการและผู้สูงอายุ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ต้องชะลอไปก่อน

๔.๖ วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ มีการพิจารณาและรับทราบ แนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อนวาระการปฏิรูปที่สำคัญและเร่งด่วน (๒๗ วาระ) ในปี ๒๕๖๐ กลุ่ม “การพัฒนาบุคลากร” ซึ่งมีการพัฒนาผู้สูงอายุเป็นหนึ่งในวาระเร่งด่วน

๔.๗ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) กำหนดตัวชี้วัด สำคัญในยุทธศาสตร์ที่ ๘ การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ว่าเมื่อสิ้นสุดระยะเวลา ตามแผนต้องมีนวัตกรรมทางสังคมและนวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการที่ผลิตได้เองภายในประเทศ มีจำนวนเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑ เท่าตัว

๔.๘ กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ร่วมกับสถาบัน ไทยพัฒนาจัดสรรงบประมาณ ปี ๒๕๖๐ วงเงินประมาณ ๔.๕ ล้านบาท เพื่อทำโครงการให้ภาคเอกชน/ วิชาชีพชุมชนจ้างงาน สร้างอาชีพและรายได้แก่ผู้สูงอายุ

